

Sygn. akt III CZ 71/06

POSTANOWIENIE

Dnia 24 listopada 2006 r.

Sąd Najwyższy w składzie :

SSN Józef Frąckowiak (przewodniczący)

SSN Iwona Koper

SSN Krzysztof Pietrzykowski (sprawozdawca)

w sprawie z powództwa D.K.

przeciwko „A.” sp. z o.o.

o ustalenie,

po rozpoznaniu w Izbie Cywilnej na posiedzeniu niejawnym

w dniu 24 listopada 2006 r.,

zażalenia powódki na postanowienie Sądu Apelacyjnego

z dnia 14 lipca 2006 r., sygn. akt [...],

uchyla zaskarżone postanowienie.

Uzasadnienie

Sąd Apelacyjny postanowieniem z dnia 14 lipca 2006 r., odrzucił apelację powódki od wyroku Sądu Okręgowego w L. z dnia 24 maja 2006 r. W uzasadnieniu podkreślił, że dnia 26 czerwca 2006 r. powódka, reprezentowana przez fachowego pełnomocnika - radcę prawnego, wniosła apelację od wyroku Sądu Okręgowego w L. z dnia 24 maja 2006 r. Powódka, w całości zwolniona od kosztów sądowych, przy wnoszeniu apelacji nie uiściła opłaty podstawowej w kwocie 30 zł. Uczyniła to dopiero w wykonaniu zarządzenia przewodniczącego wydziału z dnia 27 czerwca 2006 r., wzywającego do uzupełnienia braków formalnych przez uiszczenie wymaganej opłaty. Sąd Apelacyjny stwierdził, iż apelacja, wniesiona dnia 29 maja 2006 r., jest pismem procesowym (czynnością procesową) wszczynającym postępowanie w drugiej instancji, tak więc w sprawie znajdują zastosowanie przepisy ustawy z dnia 28 lipca 2005 r. o kosztach sądowych w sprawach cywilnych, mianowicie art. 14 ust. 2 i 3 i art. 100 ust. 2 (Dz. U. Nr 167, poz. 1398), jak również art. 130² § 3 k.p.c. Według art. 14 ust. 2 ustawy o kosztach sądowych w sprawach cywilnych, opłatę podstawową pobiera się od podlegających opłacie pism, o których mowa w art. 3 ust. 2, a więc, m. in., od apelacji, wnoszonych przez stronę zwolnioną od kosztów sądowych przez sąd, chyba że ustawa stanowi inaczej. Ustęp 3 tego artykułu stanowi, iż opłata podstawowa wynosi 30 zł i stanowi minimalną opłatę, którą strona jest obowiązana uiścić od pisma podlegającego opłacie, chyba że ustawa stanowi inaczej. Zgodnie zaś z art. 130² § 3 k.p.c. sąd odrzuca, bez wzywania o uiszczenie opłaty, apelację wniesioną przez radcę prawnego podlegającą opłacie w wysokości stałej. Taką opłatą jest również opłata podstawowa w wysokości 30 zł, którą ma obowiązek uiścić strona zwolniona od kosztów sądowych w całości (art. 100 ust. 2 ustawy o kosztach sądowych w sprawach cywilnych). Uiszczenie wymaganej opłaty, w wykonaniu pozbawionego podstawy prawnej wezwania przewodniczącego wydziału Sądu I instancji, nie może sanować tego braku i tym samym powodować przyjęcia apelacji do rozpoznania.

Pełnomocnik powódki w zażaleniu na postanowienie Sądu Okręgowego w L. zarzucił rażące naruszenie postanowień art. 11 w związku z art. 14 ust. 2 ustawy o kosztach sądowych w sprawach cywilnych przez błędne przyjęcie, że w zakresie opłaty podstawowej obowiązują reguły określone w art. 13 § 3 k.p.c. W uzasadnieniu stwierdził, że Sąd Apelacyjny dokonał zwrotu apelacji mając na uwadze art. 13 § 3 k.p.c. mimo, że powódka nie była zobowiązana do wniesienia, ani opłaty stałej, ani opłaty stosunkowej, ponieważ była zwolniona od kosztów sądowych, a tylko w wypadku nie wniesienia opłaty stałej lub stosunkowej istnieje podstawa do odrzucenia apelacji. Jednocześnie jest bezsporne, że opłata podstawowa jest całkowicie odrębną opłatą tak od opłaty stałej, jak też od opłaty stosunkowej, co jednoznacznie wynika z art. 11 ustawy o kosztach sądowych w sprawach cywilnych. Pełnomocnik powódki w piśmie procesowym z dnia 17 października 2006 r. dodatkowo wyjaśnił, że w niniejszej sprawie, po złożeniu apelacji, sąd pierwszej instancji wezwał powódkę do wniesienia opłaty dodatkowej, co zostało dokonane w terminie i co spowodowało, że w chwili rozpatrywania apelacji przez Sąd Apelacyjny nie występował brak w zakresie uzupełnienia apelacji. Podkreślił ponadto, że ustawa o kosztach sądowych w sprawach cywilnych nie definiuje odrębnie terminu „opłaty w wysokości stałej” w przeciwieństwie do innych opłat, a ponadto, wyróżniając w ustawie opłatę stosunkową, opłatę stałą i opłatę podstawową, traktuje te opłaty jako odrębne i autonomiczne, a w związku z tym nie jest właściwe legislacyjnie, jeżeli bez zdefiniowania terminu opłaty w wysokości stałej ustawodawca w sposób nieoczekiwany wprowadza nową opłatę w sposób nie w pełni zdefiniowany.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Zażalenie wniesione przez uczestnika postępowania zasługuje na uwzględnienie, jednakże z innych powodów niż wskazane w zażaleniu.

Z przepisów art. 14 ustawy o kosztach sądowych w sprawach cywilnych wynika, że opłatę podstawową pobiera się w sprawach, w których przepisy nie przewidują opłaty stałej, stosunkowej lub tymczasowej. Opłatę podstawową pobiera się także od podlegających opłacie pism wnoszonych przez stronę zwolnioną od kosztów sądowych przez sąd. Opłata podstawowa wynosi 30 złotych i stanowi

minimalną opłatę, którą strona jest obowiązana uiścić od pisma podlegającego opłacie. Zgodnie z art. 3 ust. 2 ustawy o kosztach sądowych w sprawach cywilnych takimi pismami są także apelacja i zażalenie.

Według art. 130² § 3 k.p.c., dodanego przez ustawę o kosztach sądowych w sprawach cywilnych, sąd odrzuca bez wezwania o uiszczenie opłaty wniesione przez adwokata, radcę prawnego lub rzecznika patentowego środki odwoławcze lub środki zaskarżenia (w tym m. in. apelację) podlegające opłacie w wysokości stałej lub stosunkowej obliczonej od wskazanej przez stronę wartości przedmiotu zaskarżenia. Zgodnie z uchwałą Sądu Najwyższego z dnia 21 listopada 2006 r., III CZP 109/06, opłata podstawowa jest opłatą w wysokości stałej w rozumieniu wymienionego przepisu. Opłata podstawowa powinna więc być uiszczona także w wypadku całkowitego zwolnienia od kosztów, a profesjonalny pełnomocnik nie jest wzywany do usunięcia braku formalnego zażalenia w tym zakresie. Pełnomocnik był więc obowiązany bez wezwania uiścić opłatę podstawową pomimo zwolnienia powódki od kosztów sądowych.

W okolicznościach niniejszej sprawy powódka, która została w całości zwolniona od kosztów sądowych, przy wnoszeniu apelacji nie uiściła opłaty podstawowej w kwocie 30 zł, uczyniła to zaś dopiero w wykonaniu zarządzenia przewodniczącego wydziału. Powstaje w związku z tym problem ewentualnego sanowania skutków błędnego działania sądu niższej instancji w zakresie kosztów sądowych. W postanowieniu z dnia 19 lipca 2006 r., I CZ 34/06, Sąd Najwyższy podkreślił, że błędne działanie sądu, polegające na wezwaniu do uiszczenia opłaty, zamiast zastosowania sankcji w postaci odrzucenia środka zaskarżenia, nie mogło sanować uchybienia skarżącego w zakresie opłacenia zażalenia i wyłączać zastosowania sankcji przewidzianej w art. 130² § 3 k.p.c. Natomiast w postanowieniu z dnia 15 listopada 2006 r., V CZ 84/06, Sąd Najwyższy stwierdził, że błędne od strony formalnej działanie Sądu Okręgowego, polegające na stosowaniu dotychczasowych przepisów w zakresie kosztów, wezwaniu pełnomocnika do uiszczenia opłaty od apelacji, a następnie na zwolnieniu pozwanego „od wpisu od apelacji”, spowodowało, iż Sąd Apelacyjny nie mógł pominąć tego zwolnienia przy rozpoznawaniu apelacji i w konsekwencji nie mógł odrzucić apelacji z powodu jej nie opłacenia.

Sąd Najwyższy w niniejszym składzie, podzielając drugie z wymienionych rozstrzygnięć, jest zdania, że w demokratycznym państwie prawnym (art. 2 Konstytucji), w którym organy władzy publicznej, w tym sądy, działają na podstawie i w granicach prawa (art. 7 Konstytucji), obywatel nie powinien ponosić ujemnych konsekwencji błędnych czynności dokonywanych przez te organy. Z wymienionych zasad podstawowych wynika bowiem, m. in., zasada zaufania obywatela do państwa i stanowionego przez nie prawa oraz do legalności działań podejmowanych przez organy władzy publicznej, a także zasada ponoszenia przez państwo odpowiedzialności za szkodę, jaka została wyrządzona obywatelowi przez niezgodne z prawem działanie organu władzy publicznej (art. 77 ust. 1 Konstytucji).

W konkluzji należy zatem stwierdzić, iż z konstytucyjnych zasad demokratycznego państwa prawnego (art. 2 Konstytucji) oraz działania organów władzy publicznej na podstawie i w granicach prawa (art. 7 Konstytucji) wynika, że strona, w całości zwolniona od kosztów sądowych, która wnosi opłatę podstawową od apelacji dopiero w wykonaniu zarządzenia przewodniczącego wydziału Sądu Okręgowego wzywającego do uiszczenia tej opłaty, nie może ponosić ujemnych konsekwencji takiego błędnego wezwania.

Zaskarżone postanowienie podlegało więc uchyleniu na podstawie art. 398¹⁵ § 1 zdanie pierwsze w zw. z art. 394¹ § 2 i 3 k.p.c.